

HOẠT ĐỘNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ DI TÍCH LỊCH SỬ - VĂN HÓA TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN HÒA AN, TỈNH CAO BẰNG

I HOÀNG THỊ LỆ

Email: hoanglebtcb@gmail.com

Học viên K13- Ngành Quản lý văn hóa Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

CURRENT SITUATION OF STATE MANAGEMENT ACTIVITIES ABOUT HISTORY - CULTURAL RITES IN HOA AN DISTRICT, CAO BANG PROVINCE

TÓM TẮT ↔ ABSTRACT

Quản lý di tích lịch sử văn hóa là một vấn đề đang được các địa phương quan tâm sâu sắc. Hòa An là một huyện miền núi của tỉnh Cao Bằng, có mật độ di tích lịch sử văn hóa khá dày. Bằng phương pháp khảo sát điền dã và nghiên cứu các văn bản quản lý nhà nước về quản lý di tích, tác giả bài viết đã đánh giá thực trạng quản lý nhà nước về di tích tại huyện Hòa An trên 5 phương diện. Những đánh giá này có ý nghĩa thực tiễn đối với địa phương tỉnh Cao Bằng, giúp cho các nhà quản lý có cái nhìn toàn diện về quản lý di sản văn hóa và đưa ra những giải pháp thiết thực giúp cho công tác này đạt hiệu quả hơn trong thời gian tới.

Từ khóa: Quản lý, di tích lịch sử văn hóa, huyện Hòa An, tỉnh Cao Bằng

Management of historical and cultural relics is an issue that is being closely concerned by localities. Hoa An is a mountainous district of Cao Bang province, with a high density of historical and cultural relics. By method of field survey and study of state management documents on management of monuments, the author of the article has assessed the status of state management of relics in Hoa An district on 5 aspects. These assessments have practical significance for the locality of Cao Bang province, helping managers have a comprehensive view of cultural heritage management and offer practical solutions to make this work more effective in the near future.

Keywords: Management, historical and cultural relics, Hoa An district, Cao Bang province

Đặt vấn đề

Cao Bằng là tỉnh miền núi biên giới, là mảnh đất giàu truyền thống lịch sử văn hóa, giữ vị trí chiến lược quan trọng trong lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam. Đây cũng là vùng đất "địa linh nhân kiệt" sản sinh ra những nhân vật văn hóa, danh nhân tài giỏi, những vị tướng anh hùng và những người con ưu tú. Hòa An là huyện nằm ở trung tâm tỉnh Cao Bằng, là vùng đất giàu truyền thống văn hóa, truyền thống yêu nước và truyền thống cách mạng. Đặc biệt Hòa An còn là nơi các triều đại phong kiến Việt Nam đã chọn làm căn cứ, đóng đô ở đây và xây dựng thành lũy, cung điện... là một địa bàn quan trọng của căn cứ địa Cao Bằng, nằm trong vùng công viên địa chất UNESCO non nước Cao Bằng thuộc tuyến du lịch cụm phía Bắc mang tên: "Hành trình về nguồn cội" có nhiều di sản văn hóa và di sản địa chất. Hiện nay, hệ thống di tích lịch sử văn hóa trên địa bàn huyện Hòa An chiếm số lượng khá lớn với tổng số có 70 di tích, trong đó có 24 di tích đã được Nhà nước xếp hạng (11 di tích cấp quốc gia, 13 di tích xếp hạng cấp tỉnh).

Trong những năm qua, công tác quản lý di tích lịch

sử văn hóa trên địa bàn huyện Hòa An có nhiều chuyển biến tích cực. Bên cạnh những kết quả đạt được, công tác quản lý đối với các di tích trên địa bàn huyện còn bộc lộ một số tồn tại, hạn chế. Khảo sát thực trạng quản lý Nhà nước về di tích lịch sử văn hóa (DTLSVH) trên địa bàn huyện Hòa An, để thấy, huyện Hòa An đã thực hiện các hoạt động quản lý nhà nước (QLNN) về DTLSVH, cụ thể như sau:

Triển khai thực hiện và ban hành các văn bản quy phạm pháp luật về di tích lịch sử - văn hóa

UBND huyện Hòa An đã tiến hành lập quy hoạch tổng thể Khu di tích lịch sử cách mạng Lam Sơn, tỉnh Cao Bằng: trên địa bàn huyện Hòa An và huyện Nguyên Bình; 04 xã: Hoàng Tung, Hồng Việt (huyện Hòa An) và xã Minh Tâm, huyện Nguyên Bình, tỉnh Cao Bằng.

UBND huyện cũng rất quan tâm đến việc xây dựng kế hoạch bảo tồn và phát huy giá trị DTLSVH, cụ thể: xây dựng Kế hoạch số 91/KH-UBND ngày 31 tháng 5 năm 2021 về việc thực hiện Nghị quyết 04 - NQ/HU ngày 01/12/2020 của Ban Chấp hành Đảng bộ huyện Hòa An khóa XX nhiệm kỳ 2020-2025;

CULTURE

Xây dựng kế hoạch bảo vệ, bảo quản và phát huy giá trị bảo vật quốc gia; Trình Hội đồng nhân dân huyện Quy hoạch sử dụng đất và tôn tạo di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh với ngành xe máy quân đội (địa điểm Nà Roác), di tích Đền Vua Lê, Đền Dẻ Đổng, hang Ngườm SLưa; Kiện toàn thành lập Ban Quản lý DTLSVH và danh lam thắng cảnh cấp huyện.

Bên cạnh đó huyện còn triển khai thực hiện Quyết định số 2795/QĐ-UBND ngày 08/12/2008 của UBND tỉnh về ban hành Quy định phân cấp quản lý DTLSVH và danh lam thắng cảnh trên địa bàn tỉnh Cao Bằng và một số văn bản liên quan; Ban hành Nghị quyết 04 -NQ/HU ngày 01 tháng 12 năm 2020 về việc tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy đảng về phát huy truyền thống quê hương cách mạng và nâng cao giá trị văn hóa dân tộc huyện Hòa An giai đoạn 2020 - 2025.

UBND huyện cũng đã chỉ đạo các cơ quan chuyên môn, UBND các xã, thị trấn tuyên truyền sâu rộng trong cán bộ, công chức, viên chức, người dân, học sinh... nâng cao trách nhiệm đối với việc bảo vệ DTLSVH trên địa bàn huyện. Chỉ đạo Ban Quản lý Di tích bảo vệ, gìn giữ và phát huy giá trị di tích, xã tăng cường công tác đảm bảo an ninh trật tự, vệ sinh môi trường tại di tích.

Tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về di tích lịch sử-văn hóa

Tăng cường tuyên truyền, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cán bộ, đảng viên nhân dân về LSVH; truyền thống yêu nước và cách mạng; truyền thống văn hóa và những DSVH đặc sắc của huyện Hòa An.

Cùng với việc lập kế hoạch chỉ đạo hoạt động tuyên truyền giáo dục pháp luật. UBND huyện tiến hành tổ chức các cuộc vận động, tuyên truyền sâu rộng tới quần chúng nhân dân về văn bản liên quan tới hoạt động quản lý, bảo vệ phát huy giá trị di tích. Bên cạnh đó UBND huyện Hòa An chỉ đạo trung tâm truyền thông; Đài phát thanh truyền hình huyện tuyên truyền nội dung, ý nghĩa, giá trị lịch sử của các di tích, tuyên truyền Luật DSVH để nhân dân hiểu biết hơn về giá trị ý nghĩa lịch sử của di tích, nắm rõ hơn về Luật DSVH từ đó giúp người dân hiểu biết về giá trị cũng như nâng cao ý thức trách nhiệm của mình trong việc giữ gìn, bảo vệ, phát huy giá trị di tích trên địa bàn huyện Hòa An. Việc tiến hành tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật đối với các DTLSVH nhằm nâng cao được ý thức trách nhiệm của người dân trong việc bảo vệ, phát huy giá trị di tích. Qua đó người dân hiểu và tự giác tham gia vào công tác bảo vệ, phát huy giá trị di tích.

Tổ chức, chỉ đạo các hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử-văn hóa

Công tác bảo vệ, phát huy giá trị di tích trên địa bàn huyện Hòa An hiện nay được các cơ quan quản lý các cấp rất quan tâm thực hiện. Cụ thể, sau khi có Quyết định công nhận các di tích, UBND huyện đã giao cho Phòng Văn hóa và Thông tin phối hợp với UBND các xã nơi có di tích tổ chức Lễ công bố và đón nhận bằng xếp hạng theo đúng quy định. Đồng thời UBND huyện ban hành Quyết định giao di tích cho xã nơi có di tích nhiệm vụ quản lý, bảo vệ, khai thác và phát huy giá trị của di tích. Cụ thể, UBND xã thành lập Ban quản lý di tích cấp xã, chỉ đạo, điều hành chặt chẽ công tác trông coi, bảo vệ, giữ gìn các cơ sở vật chất, di vật, cổ vật, bảo vật tại di tích; yêu cầu theo dõi hiện trạng và kịp thời báo cáo cấp trên khi có hư hỏng, xuống cấp để trùng tu, khắc phục...

Cho đến nay huyện Hoà An đã tiến hành tu bổ, tôn tạo được 06/24 tổng số di tích đã được xếp hạng trên địa bàn huyện và 01 di tích đang được triển khai tu bổ, tôn tạo. Cùng với việc tu bổ, tôn tạo các DTLSVH, huyện Hòa An đã tích cực đẩy mạnh rất nhiều các hoạt động nhằm phát huy giá trị của các DTLSVH. Cụ thể: UBND huyện Hoà An chỉ đạo sự phối hợp giữa Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện Hòa An với Ban quản lý công viên địa chất (CVĐC) non nước Cao Bằng và các trường học trên địa bàn huyện tổ chức chương trình tuyên truyền di tích trên địa bàn huyện với chủ đề "cùng em khám phá công viên địa chất". Ngoài ra, một số xã trên địa bàn huyện Hòa An đã chủ động phối hợp với các trường học trên địa bàn có di tích tổ chức phong trào "Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực". Hoạt động này đã góp phần không nhỏ trong việc giáo dục về truyền thống cách mạng, khơi dậy niềm tự hào dân tộc có ý thức trách nhiệm trong việc học tập và rèn luyện nhân cách của các em học sinh, góp phần xây dựng quê hương, đất nước ngày một giàu đẹp và vững mạnh.

Bên cạnh đó cán bộ văn hóa xã thường tham dự và quan tâm đến các cuộc họp đoàn thể, tổ, xóm, xã, chi bộ tổ dân phố để lồng ghép việc bảo vệ và phát huy giá trị di tích. Từ đó nâng cao được ý thức trách nhiệm của người dân, người dân hiểu sẵn sàng tự nguyện tham gia vào công tác bảo vệ, phát huy giá trị di tích.

Huy động, quản lý, sử dụng các nguồn lực

Huyện Hoà An là một huyện có địa hình phức tạp, dân trí không đồng đều, kinh tế còn nhiều khó khăn, số lượng các di tích được đầu tư để tu bổ, tôn tạo còn chưa được nhiều và bên cạnh kinh phí của địa phương, tỉnh thì còn cần rất nhiều kinh phí từ nguồn vốn chương trình mục tiêu quốc gia và nguồn xã hội hóa. Về nguồn nhân lực hiện nay, trên địa bàn huyện chưa có đủ số lượng cán bộ quản lý văn hóa đúng chuyên môn. Cơ sở vật chất phục vụ trong các di tích còn nghèo nàn, đa số là tự cung tự cấp. Nguồn tài

chính để bảo tồn và phát huy giá trị các di tích chủ yếu phụ thuộc vào ngân sách nhà nước cấp và kêu gọi xã hội hóa. Nhiều di tích bị xuống cấp nặng nề vẫn chưa được rót vốn tu bổ.

Đến thời điểm hiện tại huyện Hòa An đã tôn tạo, tu bổ được 6 di tích lịch sử văn hóa đó là di tích Đền Vua Lê, di tích Nậm Lìn, xã Hoàng Tung; di tích nhà ông Bế Ích Bông; nhà ông Đàm Nhật Chanh, đền Dẻ Đoóng, Bia Ma nhai Ngự chế của vua Lê Thái Tổ và Bia Cầu Thủy Bi Ký (năm 1702), xã Hồng Việt; Chủ tịch Hồ Chí Minh với ngành xe - máy quân đội (xã Bạch Đằng).

Tổ chức kiểm tra, giám sát và thi đua khen thưởng

Hoạt động kiểm tra công tác quản lý các di tích DTLSVH trên địa bàn huyện Hòa An luôn được Sở văn hóa TTDL trực tiếp chỉ đạo phòng Văn hóa Thông tin của huyện thực hiện. Cụ thể, huyện đã tiến hành kiểm tra các hoạt động tu bổ tôn tạo, tuyên truyền giáo dục, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử-văn hóa

nhằm phát hiện những sai phạm, những hạn chế như: sửa chữa, làm mới lại sai quy định trong tu bổ, tôn tạo; hoạt động tuyên truyền chưa được tiến hành thường xuyên các hình thức tuyên truyền còn đơn điệu, còn để cho các hiện tượng mê tín dị đoan tồn tại trong lễ hội, hoạt động du lịch chưa đa dạng... thông qua công tác kiểm tra huyện đã có hướng xử lý kịp thời.

Từ kết quả khảo sát trên tác giả bài viết sơ bộ có những nhận xét về công tác quản lý DTLSVH ở huyện Hòa An như sau:

Thứ nhất, để thực hiện tốt công tác quản lý DTLSVH Huyện Hoà An vừa tiếp nhận vừa triển khai các văn bản quản lý của cơ quan quản lý có liên quan cấp trên cho hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di tích. Đồng thời ban hành các văn bản quản lý thuộc thẩm quyền trách nhiệm của mình như quy hoạch, kế hoạch bảo tồn và phát huy giá trị DTLSVH...

Bên cạnh việc triển khai và ban hành các văn bản quản lý, huyện cũng đã tổ chức các hoạt động tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về DTLSVH. Nhờ vậy cộng đồng dân cư cũng hiểu và thấy được trách nhiệm của mình trong việc tuân thủ pháp luật của Nhà nước.

Hơn nữa, huyện Hòa An cũng đã quan tâm tổ chức và chỉ đạo các hoạt động bảo vệ DSVH, kết quả là đã hoàn thành việc kiểm kê DTLSVH trên địa bàn huyện Hòa An (năm 2021); Tu bổ, tôn tạo được 6 di tích cấp quốc gia; Lập biên thuyết minh, biên chỉ dẫn cho nhiều di tích ... xây dựng hồ sơ khoa học để xếp hạng các di tích đủ tiêu chí và bước đầu ứng dụng

công nghệ mới trong việc số hoá hồ sơ di tích đã được xếp hạng.

Song song với các hoạt động bảo vệ DTLSVH, huyện cũng đã chú ý tới việc tổ chức và chỉ đạo các hoạt động phát huy giá trị của di tích như: Hàng năm tổ chức các lễ hội tại di tích đền Vua Lê, đền Dẻ Đoóng; Tổ chức các hoạt động du lịch gắn với tuyên tham quan “Hành trình trở về nguồn cội” của công viên địa chất toàn cầu.

Để giúp nhân dân trên địa bàn huyện hiểu biết và có trách nhiệm giữ gìn và bảo vệ DTLSVH huyện Hòa An đã thực hiện tuyên truyền giáo dục thông qua các hình thức như: tổ chức các chương trình tuyên truyền về văn hoá lịch sử của địa phương trong trường học. Đồng thời huyện cũng đã tiến hành công tác quảng bá về di tích trên các phương tiện thông tin đại chúng được thực hiện trên các kênh như báo chí, truyền hình và mạng xã hội.

Kết luận

Huyện Hòa An đạt được một số ưu điểm trên là do UBND huyện đã chủ động ban hành các văn bản chỉ đạo, hướng dẫn kịp thời. Hầu hết cấp ủy, chính quyền các địa phương trong huyện đã bước đầu nhận thức rõ vai trò của việc phân cấp quản lý di tích và chủ động trong việc bảo tồn, tôn tạo các di tích trên địa bàn được giao quản lý. Với những ưu điểm trên công tác quản lý Nhà nước về DTLSVH ở huyện Hòa An đạt được một số mặt tích cực, góp phần trong việc bảo vệ và phát huy giá trị di tích tại địa phương. Với sự chỉ đạo của các cấp chính quyền địa phương và sự chung sức đồng lòng của cộng đồng nhằm bảo tồn, phát huy giá trị DTLSVH trên địa bàn huyện Hòa An chắc chắn sẽ đạt được hiệu quả. Việc thực hiện tốt công tác QLNN về DTLSVH góp phần vào việc giữ gìn giá trị lịch sử, văn hóa, truyền thống của địa phương, nâng cao đời sống văn hóa tinh thần cho nhân dân, giáo dục truyền thống cách mạng cho các thế hệ, đặc biệt là thế hệ trẻ ngày nay đồng thời tạo nên nguồn nội lực to lớn, góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu kinh tế - xã hội chung.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- 1. Tỉnh Ủy, Hội đồng nhân dân ủy ban nhân dân tỉnh Cao Bằng, Viện sử học Việt Nam (2009), *Lịch sử tỉnh Cao Bằng*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.**
- 2. Tỉnh Ủy, UBND Tỉnh Cao Bằng, *Địa chí Cao Bằng* (2000), Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.**
- 3. Trang thông tin điện tử Sở thông tin và Truyền thông Cao Bằng, *Truyền thống Văn hóa - Lịch sử Cao Bằng*, (www.sotttt.caobang.gov.vn), (2021).**
- 4. Trịnh Thị Minh Đức, Phạm Thu Hương (2007), *Bảo tồn Di tích lịch sử Văn hóa*, Nxb. Đại học quốc gia Hà Nội, Hà Nội.**